

ГЛАС ИСТИНЕ.

Лист за црквене проповеди, хришћанску поуку,
духовну књижевност, животописе, старине и православне црквено-народне потребе.
Уредник: САВА ПЕТРОВИЋ.

Бр. 2.

У Новоме Саду 31. Јануара 1889.

Год. VI.

БЕСЕДА.

„Не укради“.

Што год није твоје, а узмеш без знања и воље онога чије је, — украо си. А крађа је грех; јер осма заповед божја забрањује: „не укради“; грех је велики, јер одузима „живот вечни.“

Украо много или мало, огрешио си се о заповед божју и науку Христову; грешник си, грдан и велик.

Свака крађа је нечовечно и срамно дело, јер крађом се отима ближњем оно, што је он поштеним радом и крвавим можда знојем себи прибавио.

Гадно је и помислити на крађу, а како ли је тек красти! За то тешко оном, који се даде на крађу, те се њоме бави и храни. Сраман је то занат, јадан је то хлебац. Сваки корак несигуран, а залогај обливен сузом клетве и проклетства. Јер осим клетве онога, од кога је украђено, шиба крадљивца узнемирена савест, кида га зебња, да л' ће се крађа сазнати, трза га страх од казни суда земаљскога, узнемирује га и кињи помисао на казну божју.

А која корист од крађе? Ама баш никаква. Отето проклето! И тако увек бива, прије или доцније. Крађа је убица среће.

У нашем месту, хвала нек је Богу, нема крадљиваца од заната; правих крадљиваца, који отимају туђу тековину, туђ залогај, да крађом кућу куће, туђим залогајем себе зарађују.

Па за што сам онда узео говорити о крађи? За то, да вам претставим ругобу крађе, па да је презирете, да је прокунете, где год би је знали и сазнали. Па и за то, да учите свој пород, своје млађе, како је крађа проклетиња и црн образ, а поштење срећа и светао образ.

Али, љубазни моји, још је нешто, што ме данас позва, да о крађи поведем реч. То је једна мана неке женске чељади, која је опасна напретку вашем, кућама вашим, а на срамоту Српкиње, која том маном греши и Богу и себи. Та мана је — као и друга крађа, а зове се поткрадање своје рођене куће.

Грех је туђе красти; али је грех красти и своје. А ко краде своје? То чини онај, који из куће издаје туђину кућње добро, а без знања и воље кућњега друштва. А што да вам и говорим. Јасно ће вам бити све, кад споменем ноћни пазар неких жена са трговцима, кад вам покажем поткрадено жито у житницама, потајно продавање живине или другог смока. . . .

Али не ћу све да ређам. Доста је. Мудроме и сувише. Ето, љубазни моји, за то сам данас, слеђујући гласу данашњега јеванђеља и божјој заповеди „не укради“, повео реч о крађи. Тешко ми је пала ова реч, али још теже би ми било, да сам је прећутао. Дуж-

ност ми је налагала, корист ваша ме нагнала, љубав и старање ми свештеничко за вас и ради вас позивало ме, да вам кажем ову реч.

Да, браћо мила, рекао сам, а ви послушајте. Та рекао сам оно, што и ви знадoste, али, или по слабости својој или по невољи, тајисте сами од себе.

Жене! Штедите труд својих мужева; чувајте добро њихово, сачувајте своје. Будите верне чуварице кућа својих, имања свога. Не расипајте га; штедите га, множите га, јер дуг је живот, потребе су многе. Лакomisленост жене, срамота је куће. Чувајте образ себи, лепо име целој кући. „Нема ништа тајно, што не ће бити јавно.“ А кад се грех и срамота сазна, онда се пружа прст и на грешника.

Поткрадање је готов немир и раздор у кућама. Чувајте мир кућни, не сејте раздор; не доноси благослова.

Поткрадање је рђав и зао пример млађима. Штедите невиност деце своје, не учите их греху и злу.

Послушајте ме! У име напретка и добра вашег образа и поштења, рекох ову реч.

Бог заповеда, Христос учи: „не укради“. „Да добијемо живот вечни“, морамо ту заповед испунити, науку послушати.

Украо туђе или своје, грех је, штета и срамота. Ко је добру рад, ко образ цени и поштује, тај ће чувати руке, да их не окаља нит' о туђе нит' о своје.

У туђе не дирај, ал' и своје чувај. То нек вам је данас савет мој.

У Бачинцима.

Јован Јеремић,
парох.

О КОРИНТСКИМ ПОСЛАНИЦАМА.

(Наставак.)

Ст. 19. Подобае тѣ и ересемъ въ васъ быти. Пре свега се овде подразумевају распре, поделе, које су нарушавале ред спољашњи, најпосле и јереси догматичког садржаја. Ваља приметити, да реч подобае тѣ не означаје неопходност него само уверење апостола Павла. Тако је И. Христос предсказао: нужда естѣ приити соблазномъ. (Мат. 18. 7) Но, као што се изразио Златоуст, нису се за то дешавале саблазни, што је он о њима предсказао, него их је за то он предсказао, што су се имале десити.

Ст. 20. Господню вечерю. То није евхаристија, као што су неки држали, него као што ћемо даље видети, то је вечера љубави, *ἀγάπη*. Беше обичај, да су после литургије

богати и сиромаси заједнички јели, а то је била велика утеха за сиротињу, јер су они који су били могући доносили што је за јело нужно било, а сиротиња је учествовала у пировима. (Теодорит.) Господњом могла се звати и та вечера, јер се она свршавала за спомен ломљења хлеба Господем пред ученицима после васкрсења (Лук. 24, 30; Јов. 21, 13) у част Господу и по образу причешћа.

Ст. 23. Азъ бо прїяхъ ѿ Господа. И. Христос сам је апостолу непосредно открио и научио га не само основним истинама хришћанства, него и историчким истинама.

Ст. 25. Сїе творите елижди аще пїете въ мое воспоминаніе. Заповед ову Спаситељеву, на

којој се оснива право свршавања највећих тајана, тајне тела и крви Христове, налазимо ми у св. Луке на једном само месту, где нам о ломљењу хлеба казује. (Лук. 22, 19.) Апостол Паво опетује ове речи дваред, које нам сведоче о пуноћи откривења, које је он добио.

Ст. 28. Да и скушае тѣ чело вѣкъ с е б е. Налаже, да испитамо не један другог, него сваки себе, не судећи већином гласова, изоблачење без сведока. (Златоуст). У осталом на основу ове заповеди црква од своје деце иште, да приступајући примању тела и крви Христове предходно очисте савест своју исповешћу.

Ст. 30. И спятѣ доволни, κοιμῶνται ἱκανοί. Сви су тога мишљења, да је овде апостол подразумевао смрт. Руски је управо преведено: не мало умиратѣ. Али не треба из ових речи закључити, да је напрасна смрт одмах следовала после недостојног причешћа, или шта више, да је брза смрт или болест обраћала пажњу Коринћана на главан узрок њихов — недостојна причешћа. Из речи апостола може се закључити, да он само сада тумачи Коринћанима узрок болести и смртних случајева.

Ст. 32. Да не съ мїромъ осудимся. Μῖρ τ̃, κόμος, овде значи — сви који не верују у Христа.

2.) О духовним даровима.

(12, 1—31.)

Положај првенствујуће цркве био је такав, да јој је ради свога утврђења и распрострањења недостајало ванредних духовних дарова. А у истини они се изливаху на њу. Такви су преимућствено били дар језика и дар чуда. Појављујући се с поља приметно, служили су дарови ови за незнабошце и за саме ново обраћене као најбоље сведочанство, да међу хришћанима дејствује дух Божји. У исто

су време дарови ови служили као повод да претпоставе једно другима и да несугласице произведу. Они који су тим даром одарени, узносили су се над онима, који га не имаше, а они који га не имадоше, завидеше онима, који га имаше. Тако је бар било у прастарој правој цркви коринтској, и долазило је од неразумевања оних, који добише такав дар. Успостављајући међу Коринћанима прави појам и схватање духовних дарова, апостол доказује, да је свака појава у цркви већ сам дар духа светог; тако, шта више исповест или признање, да је И. Христос Господ, духом је светим дато. И у опште сви дарови којима изобилује црква, цела служба у њој, не гледајући на њену разлику, производи се једним и истим духом божјим. (12, 1—11.) Но као што у телу сви удови једно цело сачињавају, тако и у цркви, која је једно тело Христово, сви обраћени сачињавају једно тело и надахнути су једним духом. (12—13.) Знамо, да у телу сваки уд има своје одређење, ради којег је саздан, и служи на општу корист тако, да се пажњом човековом у склад доведе правилни са неправилним, и ако један болује, то се боловање и на другом опажа. То исто бива и у телу Христовом. (14—27.) Бог је поставио у цркви разне службе — и апостолско звање, и пророчко и учитељско, и свакоме је уду дао дар и силу. Али не могу сви једнак дар имати. Ако ко буде тежио за бољим даром, то му апостол не ће одрећи да му бољи пут покаже. (28—31.)

Глава 12, ст. 1. О духовнихъ, περὶ τῶν πνευματικῶν, разуме се χαρισμάτων, даровима; у руском: о дарахъ духовнихъ. Додатак овај оправдан је даљим садржајем ове главе. По примедби Јована Златоуста, „цело је то место нејасно; нејасност ова долази од неизвесности

предмета и од недостатка догађаја, који су се догађали а сада их нема.“ Не хоћу васъ не вѣдѣти. Начин изражаја својствен апостолу, када хоће да обрати пажњу својих читалаца на важан какав предмет. (Срв. 10, 1; I. Сол. 4, 13.)

Ст. 2. *Ἐνταῦθα* не вѣрніи бѣсте, *ἦτε*; руски: вы были язычниками. Апостол упоређује садашње стање хришћана коринтских са претходним. Ко и до њмъ безгласнымъ яко ведоми ведостеся, *ὡς ἂν ἡγεσθε ἀπαυόμενοι*. Изражава се насиље и принуђавање.

Важност дарова, које су хришћани добили, и превасходство њихово пред тако званим даровима незнабожаца, опажа се пре свега отуда, што они не ограничавају слободу, не принуђавају сазнање, као што је то случај у незнабоштву, када су прорицања силом изнуђавана. Златоуст налази, да овде апостол указује на разлику између нагађања и прорицања. По његовом тумачењу смисао је речи апостолових ово: у идољским храмовима када је ко нечистим духом везан и прорицао то, као да је вођен и везан, ношен беше духом и не знађаше шта је говорио. Гатар може бити и фанатичан, али пророк не, он говори трезвено и по здравом разуму, уверен о ономе што говори.

Ст. 3. Никтоже духомъ Божіимъ глаголай речетъ анатема Исуса, *ἐν πνεύματι θεοῦ, λαλῶν* = *προφητεύων*. Јудеји су хулили на пут Господан пред народом (Дела ап. 19, 9) а незнабошци трудили су се да клетвама својим предупредe моћ божју. Но ко је под упливом духа божја, тај не може хулити на Исуса Христа. Тако исто никтоже можетъ рещи Господа И. Хр. точию духомъ святимъ. Ово је друга разлика међу гатачем и пророком, кад се име И. Хр. у заклетви упо-

требљује. Ако је и било случајева, да они, који нису признавали И. Хр. као Бога, употребљаваше име његово ради изгнања нечастивог, као што чинише синови јудејског првосвећеника Скеве (Дела ап. 19, 13—16), то таки људи по сведочанству И. Хр. (Мар. 9, 39) не могоше непријатељски према њему расположени бити нити га хулити, који су пређе у име његово чуда чинили. У осталом овде назвање Исуса = исповедање Њега, признавање за сина Божја, као у посланици Јовановој (I. Јов. 4, 2—3) ништа друго није, него исповедање дејства духа Божја. Име Исус овде се узима као историчко име Христа — спаситеља.

Ст. 4—6. Раздѣленія дарованіи, *διαρέσεις χαρισμάτων*. Дарови су различни. Дар није ништа друго него таленат, способност, својствена различним члановима цркве. Апостол упоређује цркву с телом, и као што у телу примећује разне способности, отправљања, то исто примећује и у цркви. (Рим. 12, 6.) Даровима назива апостол за то, што се по дарежљивости Божјој дају. Указивањем на избор различних дарова од једног источника и духа, хоће апостол да укроти оне, који се горде тим даровима, и да успокоји завидљиве жеље оних, који немају тих дарова. Ако неки имају више дара, то не треба да мисле да их други никако немају, а ови опет са своје стране не треба да се туже да немају никако дара: само то признање, да је И. Хр. син Божји, дар је духа Божја и показује, да је дух Божји у таком човеку. Раздѣленія служеніи. То су службе, постављене у цркви да се управљањом и да се врше тајне Божје. Такве су: апостолска, епископска, свештеничка и ђаконска. То су ти дарови, који се добијају по раду свештене службе. Раздѣленія дѣйствъ. Разумева се како чудотворна тако

и пророчанска сила с њеним разноврсним појавама. У та три стиха разликују дејство сва три лица св. Тројице. Дух свети даје дарове т. ј. способности духовне; И. Хр. означаје верне на тој или другој служби; Бог отац ради испуњења службе даје нарочиту силу. Но као што у даваоцу нема поделе, тако и за различне дарове, службе и дејства једна је сила и један источник. А цел је свега тога — општа корист (ст. 7.); па као што у телу сви удови служе узајамно један другом по својим силама, тако треба да је и у цркви.

Ст. 7. *Гавленіе духа, η φανέρωσις τοῦ πνεύματος.* Овде ваља приметити, да се у апостолској цркви дејство духа светог код верних открило неким спољашњим знацима. Тако они који се крштаваху, пре свега добише дар говора (10, 46; Дела ап. 19, 6.); други су пророковали; многи су васкрсавали мртве, гонили нечастиве, свршавали многа друга чуда. Све је то служило како за незнабошце тако исто и за верне видљивим знаком, да се сишао дух свети на онога, који се крсти. О таквој појави духа и говори овде апостол.

Ст. 8—10. Апостол набраја девет врсти духовних дарова, међу којима на прво место ставља слово премудрости, *λόγος σοφίας*, као способност, којом се проницава у дубину тајана Божјих, као слово откривења основних истина хришћанства. То је дар, који је припадао апостолима и пророцима. (I. Кор. 2, 7.) На другом је месту слово разума, *λόγος γνώσεως*. То је способност појимања откривења истине, својствена свима хришћанима. (Рим. 15, 14 — I. Јов. 2, 27.) Прво познаје истине вере непосредним откривењем, друго научним испитивањем. И по томе неки још разликују мудрост од знања

тима, што прву виде у практичном остварењу истине вере и живота, а другим означају свако религиозно изучавање. Вера је овде чудотворна, која може и горе да покрене. (Мат. 17, 20 — I. Кор. 13, 7.) У осталом и вера спасајућа од слуха, слуха глаголѡмъ Божиимъ. (Рим. 10, 17) Дар исцељивања и дѣйстви́я силъ *δυναμείων*, разликују се у отаца тима, што први означаје чудотворну моћ, која се открива у лечењу разних болести, а други у вршењу других чуда, н. пр. у васкрсењу мртвих, у казњењу неверних болестима и т. д. Пророчеством у новом завету не назива се предсказивање у сопственом смислу будућности, него такав духовни сјај или одушевљење, када је верни верноме откривао истине вере, разјашњивао и проповедао их пред црквом. Напореда са тим даром апостол означаје *διακρίσεις πνευμάτων*. По мишљењу отаца дар овај имао је цел, да разликује праву светлост од лажне, јер су се у цркви појавили и лажни пророци. Може бити да је то дар био, који проницава у унутрашњост, као што видимо у ап. Петра (Дела ап. 5, 3; 8, 21), и способност да разликује оно што долази од духа Божја, и оно што долази од сопственог знања и оштроумља. Ради јзыкѡвъ, *γένη γλωσσῶν* — способност говорити разним језицима, као што се приметилa код апостола на дан педесетнице (Дела ап. 2, 4) и као што се много позније опажала у првој цркви међу вернима. (Апостол даље разјасњује како се ваља користити тим даром.) После дара говора долази *сказаніе јзыкѡвъ*. То је била допуна к предидућем дару. Догодило се, да је говорећи на непознатом језику сам знао што је говорио, али другоме истумачити није могао, него је то морао други чинити. (Златоуст.)

(Наставиће се.)

ТОДОР ЗИКИЋ, ПАРОХ МАРТИНАЧКИ,

(Њему за спомен а нама за углед.)

(Свршетак.)

Поп-Петар Руњанин, парох Кузмински и Алекса Костић, парох Чалмански и још други из околине, а на име Антоније Лонгиновић, прота из Ердевика, били су врло често ту икупљени на искреном договору и савету, од куда се многа спасоносна мисао ширила и после на делу свуд широм корена и маха узимала.

Све, што је у животу овог слуге божјег и светог олтара било и чим се његов живот као доброг оца и ваљаног учитеља, красио, у колико се још памти, може нам сад као јасна и сјајна звезда примером засветлити у данашњем доста узбурканом и потмулом стању. Јер за њега се зна, да је био особито црквен и побожан, врло вредан, умерен па и чуваран; да је био искрен пријатељ, добар старешина, марљив свештеник, ваљан домаћин, вешт познавалац свега, па и мудар саветник.

А осим свега овога има још једна црта, која га уздиже као племенита човека.

До год. 1820. био је на сред Мартинаца велик и простран комад земље, на ком су се све до тога доба често невешти војници ведбали и обучавали.

Поп-Тодор, искрен пријатељ своме народу, оде једном у Митровицу, где је војена управа боравила, и запроси у тадашњег пуковника, да поклони оно празно земљиште у Мартинци опћини и да му дозволи, да он сме тамо куће подићи.

Пуковник милостива срца ценећи ревност Зикићеву, саслушав његове мудре жеље и разлоге, учини му по

вољи. Као што је сам он приповедао, то му је најрадоснији дан био. Врати се кући и што је давно намислио, то је сад почео радити.

Оно, што по некој и државној власти често не може да испадне за руком и што и највећи радници много пута јалова рада искусе, то је започео, таковог се мучног посла латио овај ревносни и добри свећеник.

У селу Мартинци живео је у то доба знатан број скитница, чергаша и Цигана. И за ове је поп-Тодор срца имао, знајући, да је већа корист потиснуте и пале подићи, него ли уредне унапредити и да је Богу угодније, кад ко кога на прави пут изведе, него ли кад га на путу ходећа унапређује. Прионе својски и почне те бескућнике појединце к себи призивати, учити их и обавештавати, па онда им и сам може, да себи ограде стварају и куће граде.

Није дуго потрајало, а он је уредио до више од двадесет спретних становна на сред села, који се и данас виде. Тако му испаде за руком, да је на његову велику радост двадесет и више растројених породица спасао и двадесет и више уредних домова подигао.

Кад их је уредио и лепо распоредио, често им је одлазио и упућивао их у начину живота. Особито им је говорио и упућивао их, да се лате да земљу обрађују; говорио им је, да је земља највернији и најблагодарнији друг, те да земља, управо диже човека и чини га човеком. Учио их је ко-

пати, сејати, засађивати и вртове подизати. Често би им у послу сам предњачио.

И тако се може рећи, да је цело то село за њега и његово доба, док је он жив био, са свим друкчије било и друкчије изгледало. Јер он је неговао не само, што се у селу могло изводити и подизати, него се старао стојећи у познанству са многима вештијима од њега, да са разних страна семена, расада и вијока набавља, па и калема и поврћа у своје доба да има и код себе код куће, а још више својим сељанима да подели и разда, како би сви вазда у послу били и свега задоста код себе и код своје куће имали. Тиме им је онда увек у свежој памети као светињу чувао речи осме заповеди божје, против које није ни један у искушење пао. Јер је у свакога у изобиљу било свега онога, што је други имао.

Као пријатеља домаћег а и доброт човека, преко ког би поп-Тодор и на остале утицао, где не би могао ни сам главом доспети, поучио је он у свему и за све је спремио неког Ђорђа Ђакића, који је умро 1863. у кући под бр. 89. Овај је био попи десна рука. Особито његовог сина Лазара је попа у вртарству, воћарству а и у пчеларству поучавао. Јер овај је још као дете око пчела смео ходити и знао је кошнице у чистоћи држати.

Из кованлука Зикићева раширило се пчеларење и у суседна места: Кузмин, Грк, Ердевик и т. д.

Милош Илијић, граничар из Кузмина, који је лане умро и леп спомен оставио, један од најзнатнијих пчелара нашег доба, који је више стотина преседа сваке године бројао и са својим кошницама у извесно време на осови-

ни чак у Љубу село и на пространим спахијским стрњикама овај рад и посао предузимао, тако да је и док је региментска власт постојала, а и касније одличја и награде добијао, јер се је у целој околини најбоље и највише пчеларењем бавио, — био је поучен и упућен у овом и оваком раду од попа Т. Зикића. Тек после смрти овога постао је пчелињак Милошев знатнији од оног у Мартинци. Јер смрћу овог вредног и честитог свећеника много се што шта у том селу изменило и преобразило.

За њега се слободно може казати, да је цркву љубио више свега, школу врло својски. А кућу своју и својих њему поверених волео је потпуно, па се старао да му у свему и напредна буде. Молитва му је била крепка, рад истрајан а световање по Богу и души. Много није говорио, али што је казао, злата је вредило. Нарави је доста нагле био, но увек је више на последице него на чине погледао. Кад је карао, благошћу је зачинио. А љубав је увек збиљом потврђивао. Све је волео. Ако би га ко вређао, увреду је умео претајити, али и покајање дотичноме изнудити.

Поп-Тодор Зикић није имао деце. Но имао је брата Јована, који је имао седам кћери и једног сина, Димитрија. Овај Димитрије имао је кћер Јелисавету, која се уда за Јована Будима. И тај Јован је постао после парохом Мартиначким. Они су изродили више деце. И данашњи парох, Станко Будим, њихов је син. Он седи и станује у кући негдашњег Тодора Зикића, пароха Мартиначког и знатног пчелара.

Приопћио

В. К.

парох карловачки.

Српски народно-црквени фондови.

Знајући да ће наше читаоце занимати како стоје наши народни фондови у Карловцима, саопштавамо овде по извештају управе српских народно-црквених фондова за годину 1887. стање њихово. Стање наших народно-црквених фондова при крају год. 1887. било је у обвезницама и готовини овако :

1.) У фонду неарикосновеном	1,761.288 ф. 91 ¹ / ₁₀ н.
2.) „ „ клирикалном	2,005.045 ф. 83 ⁹ / ₁₀ н.
3.) „ „ за алумнеум (т. ј. „благодјејаније“)	77.935 ф. 50 н.
4.) „ „ за зидање патријарашке резиденције	221.803 ф. 65 ⁵ / ₁₀ н.
5.) „ „ Саве Текелије (за војничке стипендије)	581.312 ф. 19 ⁵ / ₁₀ н.
6.) „ „ владике Путника (за стипендије)	20.204 ф. 55 н.
7.) „ „ архимандрита Зелића	26.451 ф. 08 н.
8.) „ „ Божићевом	23.245 ф. 39 н.
9.) „ „ Нестора Димитријевића (за стипендије)	59.071 ф. 63 ⁵ / ₁₀ н.
10.) „ „ Пајићевом (за стипендије)	25.961 ф. 72 ⁵ / ₁₀ н.
11.) „ „ Адамовићевом (за стипендије)	49.228 ф. 60 н.
12.) „ „ Рајићевом	5.001 ф. 55 ⁵ / ₁₀ н.
13.) „ „ Манастирском	50.819 ф. 62 ⁴ / ₁₀ н.
14.) „ „ јерархијском (за потпомагање срп. сиромашних парохија)	172.257 ф. 68 ⁵ / ₁₀ н.
15.) „ „ Рајачићевом	1.050 ф. 02 ⁵ / ₁₀ н.
16.) „ „ манастира Гомирја	22.719 ф. 16 н.
17.) „ „ Сервицковом (за стипендије)	68.681 ф. 94 н.
18.) „ „ Бајићевом	4.117 ф. 15 н.
19.) „ „ школском	48.472 ф. 69 ³ / ₁₀ н.
20.) „ „ Балином (за стипендије)	22.195 ф. 24 ⁵ / ₁₀ н.
21.) „ „ пензионом	22.553 ф. 78 ⁷ / ₁₀ н.
22.) „ „ Марговом	454 ф. 31 н.
23.) „ „ Видаковом	10.031 ф. 12 н.
24.) „ „ Харш-Петровићевом (за стипендије)	27.931 ф. 80 н.
25.) „ „ Кенгелчевом	4.000 ф. —
26.) „ „ за зидање свештеничког дома у Мехадији	481 ф. 40 н.
27.) „ „ саборских трошкова за сабор од године 1885.	887 ф. 90 н.
28.) „ „ за помешане српско-романске општине	11.953 ф. 15 н.

Цело стање свих црквено-народних фондова у Карловцима износи дакле крајем године 1887. свега 5,325.157 ф. 62⁴/₁₀ н. т. ј. пет милијона, три стотине двадесет и пет хиљада, сто педесет и седам форината 62⁴/₁₀ новчића.

Религиозно-философски и црквено-историјски прилози.

(Наставак.)

Али су се слагале те све системе у једној тачци, т. ј. у томе, што су признавале једну од вечности од себе и по себи постојалу, дакле нестворену материју. Та

хипотеза доказује слабост духа човечијег. Он је могао замислити себи мртву материју, која постоји од вечности, има у себи самој узрок свога бића, и веровати у њу;

али да је створио вечни живи Бог ту материју из ничега, до те мисли није се могао подигнути, то није хтео веровати. Дух човечији могао је веровати даље, да је оживила на један пут од себе саме та од вечности постојала мртва материја и започела стварања, која трају од онда непрекидно; али он није могао мислити и није хтео веровати, да је створио вечни живи Бог мртву материју и дао јој после животну и плодотворну силу. Јест, дух човечији могао је, шта више и хтео је мислити и веровати, да је и он сам производ материје, а не излив божијег духа! Те мисли и ту веру имају и дан данас још у својој уобразиленој просвети заслепљени тако звани природни философи, који не ће да верују у чудесно божије створење света, а овамо верују нешто, што би било у пуном смислу речи дивно чудо, јер противуслови закону мишљења. Да је морао створити неко све, што постоји, и да мора имати све свога виновника, то је постулат ума, дакле безумље је мислити и веровати, да је била материја од себе и по себи самој од вечности, и постала после у времену опет од себе саме жива и творна, дала сама себи законе и правила живота и рада. Дакле прва ставка Мојсијеве повести о стварању потврђује се логиком.

Они природни философи, који нису ишли и не иду тако далеко, да признају само једну материју, која од вечности постоји и да обожавају њу саму, дакле да поричу биће једног, вечног Бога, који стоји изван и више материје, ти природни философи били су и сад су тако милостиви, да допуштају благом Богу учествовати барем у стварању света. Они мисле, верују и уче нарочито, да је суделовао Бог, да мртва и без облика материја, која постоји без њега од вечности, добије облик, плодотворну животну силу, правила реда и лепоту. Дакле материја светова постојала би од вечности нестворена, и благи Бог био би ју образовао као вештак. До вишег схваћања стварања није се могао узвисити ни сам Платон, премда је достигао иначе прилично најдаље границе људскога по-

знавања самом себи остављеног. Он вели у својој расправи о законима: „Бог је ударио на материју облик, и дао јој уредбу и лепоту.“ Дакле и сам Платон могао је мислити, да је била материја уједно с Богом али без њега од вечности, и да је метнуо после у времену Бог на ту нестворену, од вечности постојећу материју своју руку, која образује, уређује и украшава. Али ипак противуслови та хипотеза закону мишљења.

На против томе логично је, кад Мојсије вели, да није било у почетку ништа и да је створио Бог небо и земљу. То је било прво деловање свемогућег Бога. Али земља је била без облика и пуста, и била је тама над дубљином, и дух божији носио се над водом. И Бог рече: „нека буде и т. д.“ и сад постане све, што је на небу и на земљи. То је било друго деловање свемогућег Бога, то је било образовање, оживотворење, уређење и украшење васелене. На то чини Бакон Веруламски ове лепе примедбе: „У делима стварања видимо двострук излив божије силе и власти: један се односи на власт, а други на мудрост божију. Први се обзнањује особито у стварању материје, а други напротив у стварању облика, у који се облачи сад материја. Кад говори св. писмо о материји, не вели нам оно, Бог је рекао, нека буде небо и земља „*fiat coelum et terra*,“ то је паче начин говора, кога употребљава он за слеђујућа дела. Док се дакле показује стварање као само дело његових руку, напротив томе носи давање облика материји значај закона и заповести.“

И сам Мојсије употребио је за то двоструко деловање божије различите изразе. Јеврејску реч, коју је употребио Мојсије у првом стиху: „Бог је створио небо и земљу“ излажу сви преводитељи и толковатељи са „из ничета начинити, створити,“ за разликовање од оне друге речи, којом се послужио Мојсије, да навести образовање и уређење васелене. За то се каже и у књизи Макавеја: „Заклињем те, сине мој, да посмотриш небо и земљу и све садржане у њима твари, и да свакојако познаш

да је створио Бог њих из ничега“. И сам Мојсије пише у 2. глави, стиху 3: „И благословио је Бог седми дан и посветио га за то, што је отпочинуо тај дан од свију дела, које је створио.“ Реч „створио“ не долази више у писању Постања, него увек „нека буде, fiat.“ Само у два особита случаја, нарочно где даје Бог живот материји стварањем животиња и где ствара човека по образу своме, ту ишчезава ово заповедно „нека буде“ и повраћа се опет ово „сотворим“, „да створимо“, дакле непосредно стварање. Стварајућа сила излази овде опет на среду, јер се тиче са свим новогача начела, које се разликује од свеопште природне науке, која је управљала делом првих дана стварања. Три степена стварања, које јавља сам Мојсије, нарочно материје, животињског живота и људске душе, показују дубоку мудрост, којој се дивимо ми поред ограничености и површности нашег духа, кад ју нађемо у тако простим и лаконичним речима, као што их је употребио Мојсије. Али он је за то кратак, што је тачан. Истина је оно, што он говори, она води сама своју реч, и не диви се чудесима, која приповеда, јер она их је чинила сама. То јест у повесници стварања говори сам творац светова.

Тврђење противу библичних философа, да Бог није створио света, него је суделовао само око образовања, оживљавања, уређивања и украшавања материје, која је постојала од вечности без њега, противу-слови законима мишљења. Да је била материја вечна, да није била створена ни од кога, то би морала била бити она и потпуно независна, морала би била имати у себи самој узрок и цел свога бића, то би и образовала, и оживила и уредила и украсила она сама себе. Суделовање каквог суштатства, које изван материје стоји, не би се могло при том мислити. Ако дакле ипак узимају споменути философи тако, да је образовао, оживио, уредио и украсио Бог материју, која је постојала уједно с њиме од вечности, то они обарају с тим ту своју науку, да је била материја вечна

и независна и да је имала у себи самој узрок и цел свога бића. Бог је дао доиста материји облик, живот, ред и лепоту, дакле он је стојао над материјом, и ова је зависила од њега. Дакле она није била од вечности, није могла бити накнадно уређена од Бога, него је морала бити створена од њега.

С правом означаје Николас тај закључак као математички доказ за истину Мојсијеве повеснице о стварању. Али та истина не би била дошла до свести људи, и ови не би били добили никада праве идеје о стварању света, кад им не би био казао Богом задахнути историописац праве речи. И сами древни грчки философи, који су путовали по најдаљем истоку, да траже истину, нису нашли те истине, јер нису ишли право на мојсијевски извор њен. Тако стоји Мојсије високо над духом човечијим и показује се одмах у првој ставци његове повеснице о стварању као прорицалиште самог духа божијег; јер идеја о једној сили, која производи из ничега што год, која је произвела свет са његовим велелепотачама и чудесима неба и земље, та идеја није могла доћи ни на који други начин човеку у душу, почем нема за њу на земљи, за што би се ухватила, ни с чим би се упоредила.

Накнадно нам се показује свакојача та истина као доследна и по себи разговетна: али првобитно изнаћи је не би био могао никада самом себи остављени дух човечији. Ми смо видели већ, какве замршене, смешне и гнусне фантазије садржавају у себи језичничке космогоније и како је могао претстављати себи и сам велики Платон Бога само као вештака, који образује вечну материју. То важи и о многим другим религиозним истинама. Оне су постале у течају времена добром заједничким, познају их већ их деца, и научењаци постављају их као премисе код својих истраживања. Али на жалост ту постаје после дух човечији тако горд и незахвалан, да заборавља или пориче, да је примио те истине од религије, него хвали себе, као сопственог изнашаоца њинога.

П, „Али земља је била без облика и пу-
ста, и тама је била над безданом, и дух божији
носио се над водама.“ 1. 2. К томе ст. 9,
10. „И Бог рече : нека се сабере вода, што

је под небом, на једно место, и нека се
покаже суво. И тако је било. И Бог назва
суво земљом, а сабране воде назва морем.“
(Наставиће се.)

СРПСКЕ СТАРИНЕ.

П Р И Л О Г

за историју о постављању митрополитскијех администратора, у
варловачкој митрополији, до године 1768.

Приопштио Манојло Грбић.

(Наставак.)

Овога чуда не видимо ни код једно-
га народа око нас. Сви поштују своју
цркву, своје црквене старјешине, своје
што какве црквене уредбе. О својјем
старјешинама пишу с поштовањем, па
ако и претресају њихова дјела, али
не дирају у личности; не излажу их
јавноме подсмјеху и руглу. Само смо
ми Србљи тужни изузетак! Код нас је
сваком слободно изгрдјети и исмијати
свога патријарха и своје владике, а
већ ово нас мањијех свештеника да и
не спомињем — све једно као какве
говедаре. А уза све то у сваком рет-
ку истичемо Српство и православље.
Лијепо православље заиста! Док су
нам туђинци грдјели цркву и владике,
ми смо се за ноже хватали, а сад кад
их сами грдимо — сад се они смију,
па у себи вичу: Тако — тако! Каљај-
те ви њих сами, па ћемо лако за у-
глед им. Али смо тако и дотјерали, да
данас нити ми поштујемо сами себе,
нити нас други поштују. Ко данас
држи што до српског патријарха и до
српског владике? Српски патријарх —
негдашњи српски војвода, који је по-
стављао и ђенерале — данас не сми-
је примити једно ђаче у богословију, док
му то не допусти мађарски министар.
И овај дакле боље зна потребе српске
цркве, него ли патријарх и све владике.

И још се вавијек питамо: што нам
се не хтједе примити владичанства наш

понос, архимандрит Иларијон? Та ви-
ди његов бистри ум ову жалосну трку
по српској цркви, па се ратосиља и
митре и штаке и плаће. Да је имао
коме бити владика — био би за ције-
ло! Озго највећи притисак, оздо сва-
ко непоштовање, заједање и исми-
јавање — ето то би га чекало као
владику. Овако ће му бар остати сла-
вно име послје смрти као књижев-
нику, а онако би се можда нашао који
учени потомак, који би написао, да се
је поунајатио; а какав песник изнио
би га и на позорницу као каквог ко-
медијаша!

И свему смо овоме криви ми го-
спода — српска интелигенција. Чим
ми ударимо другијем путем и дадемо
љепши примјер своме народу — на
мах ће нам се раздрагати и обвесели-
ти и наша општа мајка, света српска
православна црква.

Не корим никога лично, само до-
викујем сваком брату Србину, да ова-
ко више не ваља! Било би тога још
врло много да се рече о овоме при-
једмету — али брата Саве листић,
бојим се: не ће моћи ни ово смје-
стити.

А сад да кажем шта је било даље
са дозвољењем Сабором.

Једва што је владика Јакшић до-
био од митрополита наредбу, да бира
заступнике на Сабор, поручише му

15. августа (дакле посліје двадесет дана од како је болни митрополит огласио за Сабор) владика Путник и Видак ево ово:

„Мы пред сими денми придохомъ сѣмо Преосщеннѣйшаго и Превосходителнѣйшаго Архієпископа и Митрополита Нашегѡ ГѢна Павла въ Болѣзни посѣтити, и егда нещевахомъ, яко исцѣленіа Начатки приметъ, тогда жалостнѡ тогѡ премѣнѡ видѣхомъ, сеа во нощи ѡ второмъ часѣ по полднѡщи по концѣ Бѣнныа днешнемѣ Богоматере праздникѣ учиненныа Слѣженіи вкончалъ Благопоманѣти Архієпископъ и Митрополитъ Наш ГѢн Павел Менадовичъ временѡ, и преселясѡ на вечнѡю жизнь, Намъ же честномѣ Клерѣ и Славѣ: Народѣ нежеланѡ приликѣ къ сѣтованію и скорби вставилъ.“

На крају позивљу речене владике Јакшића, да дође к спроводу, који ће бити 31. августа, а да дође „и за далшее всѣхъ Насъ и общества Нашегѡ Поведеніе потребное устроить.“ Владика Јакшић не могао отићи у Карловце него овласти владика Видака, да га он на вијећу заступи. То црквено-народно вијеће састало се је у Карловцима 10. септ., и ево шта је ту рађено, нека се види из овога записника:

„Дѣлано въ Карловцѣ 10. Сеп. 1768.

На уставное Паматотвореніе или Парастось Блаженпочившаго ГѢна Архієпископа и Митрополита Павла собранымъ бывшымъ во едино:

Превсвѣщенный ГѢнъ Єпископъ вершачкый слово воспріалъ, и совѣтовалъ междоусобнаа Пристрастіа на странѣ ѡложити, а вса Миромъ и Любовію на общѣю честнагѡ Клера и славнаго Народѡ Ползѣ, бесѣдовати, совѣтовати, и дѣлати, и іаже въ сосѣданіяхъ сихъ уговорена, и заключена бывають, въ молчаній и тайности хранити.

Њкрылъ тойже ГѢнъ Єпископъ соскданію семѣ емѣ досѣ видшеное Подозрѣніе ѡ еѣпедіцій конфірмаціе владженпочившаго Архієпископа и Митрополита ГѢна Павла, сегѡ ради авіе прочтена естъ тааже конфірмація на славенскомъ, и овѣщано его Превсвѣщенствѣ дати.

На ѡпомянаніе ГѢна Єпископа вершачкаго, Господамъ Бачкомѣ и Темнишварскомѣ іако въ болѣзни и при преставленій Митрополитовомъ слѣдившымъ сѡ учиненое за ѡстановъ и наредѣвъ преставшагѡсѡ, нынѣ реченый ГѢнъ Єпископъ извѣстиша, да вса самымъ почившымъ ГѢномъ Архієпископомъ и Митрополитомъ чинно и уредно оставлена естъ, и оны онако вса исправно обрѣли, и тѣмъ извѣстіемъ доволствовавшѣ собранію семѣ.

Далше слово предвзѡто о досадашнемъ во время вдовства Митрополій, поведеній, и овавлено естъ, да преставленіе Митрополитово онаго дне т: є: 15. (26.) августа авіе ихъ Величествѡмъ Императорѣ римскомѣ, и єа Величествѣ Императрицы, и кралицы, іако и Іа҃рїческой Хофдепѣтаций, и комисій Осѣчкой ѡбѡвлено, и еше да то остаетъ недополнено, что досѣ авіе по погребѣ Митрополитовѣ депѣтацию ѡ всѣхъ чиновѣ Народѡ составленѣ къ всевысочайшемѣ дворѣ ѡправити обычай былъ, къ еже къ Говорѣ и Митрополита изѣраніа дозволеніе испросити: сегѡ ради и нынѣ о томъже совѣтовано, обаче, понеже еше за живота ГѢна Митрополита Ихъ Ц: К: Величество ѡ сопственаго движенія всемилоствѣйше изволили Народный Говорѣ резолюірати, и къ томѣ за своего Ц: К: Комісара ГѢна Генерала Графа Хадика наименовати, видѣла се прилика ихъ Ц: К: апос: Величествѣ именемъ всего Клера и Народѡ донести време народнаго трошка у исплаћиванію долговѣ Іа҃рїческе Регіменте, и вѣдѣ-

щихъ на содржаніе Говорнаго Комісара и депѣтировъ, а при томъ іавити, да добра Народно под Секвестръ узета, ешеже и заслѣженный Эквивалента квартови несплаћены, слѣдователнѣ всеподанѣйше просити, да ви Ихъ Величество въ благодѣтелиишемъ Гмотреній тѣхъ недостатковъ за ово време ѿ нарочнаго депѣтацій ѿправка ѿрѣшити, и ѿ трошка пощады, а сіе Новаго Мітрополита избраніе оной прежней Говора Резолцій и Комісара наименованію прилѣпити, и обичный на то, за избраніе Новаго Мітрополита въ єдномъ Народномъ у Карловци празноватиса имѣщемъ Говорѣ, декретъ на ГДѢ Епископѣ Клеръ и Народъ по донинѣшнѣмъ стиѣ послати изволити

Въ слѣдчаніи обаче, да ви всевысочайшый дворъ всаческой Народнѣ депѣтацію требовалъ, и изыскивалъ, уговорено есть междѣ тѣмъ (занеже часто собирати се о томъ невозможно вѣдетъ) Лица за те нове депѣтирте наименовати нынѣ, да егда дворъ ихъ требовалъ вѣдетъ, оны за дѣствителне депѣтирте, и іако таковымъ уготованое Полномощіе ѿ всѣхъ признаются, и крѣпость имѣтъ.

Прежде стѣпленія къ избранію депѣтировъ прочтено есть ГДѢ Костайничкаго Епископа Іулифа под 30-имъ августа Писаніе, коими кійждо ихъ Полномощіе во всѣмъ, что здѣ за ошѣ ползѣ дѣлалосе вѣдетъ, даетъ ГДѢ Епископѣ Бачкомѣ Мосею.

Изъ узрока пронешенаго Гласа, да и Ц: К: Величество аки ви резолвірало, и вмѣсто почившаго ГДѢ Епископа Діонісія у Ерделѣ послати ГДѢ Епископа Темишварскаго Вікентія, нынѣ реченый ГДѢ Епископъ ѿ себе цѣломѣ семѣ Говорнію, а чрезъ то всемѣ Клерѣ и Народѣ декларацію: Да за живота и

по смерти ГДѢ Діонісія и до днешнаго дне онъ ни самъ собою ни чрезъ инаго, ни устмено ни писменно, ни тайно ни іавно за Ердельскѣ Епархію соліцітирао нѣе, аще ли ви до посладка какогодѣ іавилосе дае соліцітиралъ до днешнаго дне, заветѣтъ себе, и Говѣсть и честь свою Епископскѣю, и себе подложитъ всѣмъ онымъ Канономъ, которіи емѣ ѿ сей второй Епархіи на всѣжденіе быти могѣтъ: обаче и онъ проситъ, да собраніе сіе егѣ Невиность въ томъ освидѣтелствѣтъ.

За депѣтацію нареждѣются Лица: отъ стране ГДѢ Епископовъ и Клерѣ ГДѢ Епископъ Темишварскій Вікентій: ѿ стране Мілітарске ГДѢ оберсть вахтмайстеръ Θεодосій Николичъ: ѿ стране Провінціалне Новосад: Кралѣвск: вароши формѣндеръ ГДѢ Іаковъ Павловичъ съ таковымъ крѣпкимъ уговоромъ, да они кромѣ дѣла Пленіпотенціе свое дрѣга непредпріемаютъ, и Пристрастіа, ни вси ни по особѣ недржетсе, но въ чистотѣ совѣсти и честности дѣлаютъ.

Нинѣ реченнымъ ГДѢмъ Депѣтиртомъ дѣдрне опредѣляются: ГДѢ Епископѣ Темишвар: Осамѣ форѣнти: Оверствахтмайстерѣ шесть форѣнти, и ГДѢ Павловичѣ петъ форѣнти, при коемъ подвоз до Беча, и ѿ Беча, и у Беч и квартирѣ кромѣ дѣдрне воніфіцірати се имать. а.

Понеже до Торжествованія Говора и избранія Новаго Мітрополита въ Мітрополій сей ово Еремскія, овоже и двой вдовствѣющихъ Епархіи дѣла оправлати настоитъ, предѣготовленія Говора стронти, ѿ всевысочайшаго двора Повелѣнія и Наредбе примати, и Извѣстіа даати, и съ властими земланными вѣ дѣлѣхъ кореспондѣрати, и потребе расправлати, и словомъ вса она, іеже слѣженія и Настоятельства Мітрополит-

скаго при церкви, Клеръ, и Народъ строити, и ръководити:

Сего ради здѣ собраный в' наполненіе предреченныхъ должностей согласуютъ, по до нынѣ вышедшъ в' Народъ Нашемъ обычаю и уставъ, и нареждають и именуютъ за временаго в' Митрополій сей Администратора Гдѣна Епископа Бачкаго Мѡѣсеа Пѣтників и находятъ, да сѣ Наименованіе и Наречденіе Администратора высочайшемъ дворъ ѡгласится, таже како в' Еремской, тако и в' вдовствѣющихъ Бѣдимской, и Ардской Епархіяхъ, Клеръ и Народъ ѡвѣстятъ, да что вы мимо

своихъ Епархій Администраторе имѣли дѣлати.

Семъ Митрополіе Администраторъ Гдѣнъ Бачкомъ Епископъ донесетъ, и како Епископатовъ Администраторы тако и ондѣшный Клеръ и Народъ съ послѣшаніемъ Наречдѣмаа исполняютъ: И он Администраторъ Митрополіе Гдѣнъ Бачкій в' важнихъ и всего общества касающихъ се дѣлахъ самъ ѡ себѣ безъ согласія прочихъ Гдѣй Братій Епископовъ дѣлати да не поспѣетъ. Но ѡ всѣхъ коликихъ Гдѣомъ Епископомъ да соовѣщаетъ.

(Свршиће се.)

МИСТАК.

Белешке.

(Престолонаследникъ Рудолфъ) лична узданица и љубимацъ својихъ узвишенихъ родитеља и свихъ народа у аустро-угарској држави, преселио се 18. (30.) о. м. у вечност у најбољемъ мушкомъ добу своје. Рођен је 9. (21.) августа 1858. а сахрањен је 24. јануара о. г., оплакан од свихъ држављана простране наше монархије. Нека је вечна успомена упокојеномъ царевѣћу и краљевѣћу Рудолфу, а милостиви Богъ нека утеши уцвѣлене му родитеље и цео владалачки домъ!

(Свештенички 50-годишњи јубилеј) прославио је на први данъ Божића г. Јованъ Радичъ, парохъ у Суботици, у Бачкој. Слављеникъ је сада у 75-ој години живота, рукоположио га је за свештеника на Божићъ 1838. митрополитъ Стеванъ Станковић, провео је 9 година као протинъ капеланъ у В. Бечкерекѣ, 6 година као администраторъ парохије у Црњи, а 35 година као парохъ суботички. Још као администраторъ у Црњи изишао је на гласъ са своје проповедничке вештине, те му је тадашњи епископъ темишварски П. Живковић за ванредну способност, за ревно поучавање народа и проповедање слова божја године 1848. подарио одличіје црвеногъ појаса у својству протопресвитера,

скогъ намесника. Тада је исти епископъ рекао темишварскомъ проти: „Ово је први случај, да самъ одликовао свештеника, који још нема своје парохије.“ Од године 1853. служи као парохъ суботички, те врши савесно и узорито своје свештеничке и парохијске дужности, и ужива велико поштовање и одликовање не само кодъ својихъ парохијана, него и кодъ осталихъ народности. О Божићу служио је слављеникъ св. литургију са још два свештеника. У свомъ говору захвалио се Богу, што је доживео педесетогодишњицу свога свештенства и проговорио још неколико дирљивихъ речи. За тимъ је слављеника топло поздравио млади капеланъ Св. Димитријевић у име свештенства и народа. После службе божје поздравили су јубилара: српска црквена општина, певачко друштво и многи пријатељи и поштоваоци слављеникови. Други данъ Божића приређен је банкетъ у почитъ јубилару. Још ваља споменути да се срп. православна црквена општина суботичка обратила представкомъ Његовомъ Високопреосвештенству г. епископу-дијецезану Василијану Петровићу, да слављеника за његово 50-годишње успешно и ревносно делање на пољу цркве, просвете и напретка народногъ одликује сте-

пенем почасног проте. Желимо слављенику да још дуго поживи и својој пастви још много добра учини!

(Г. Јован Петровић) свештеник и православни катихета на гимназији, реалци и учитељској школи у *Загребу*, потврђен је од земаљске владе у своме звању са насловом професора.

(За председника срп. краљ. академије) у Београду именован је министар *Чедомил Мијатовић*, познати историчар и члан академије.

(У срп. учитељску школу) у *Горњем Карловцу* уписало се — као што „*Школски Лист*“ јавља — у почетку 1888^г школске године: 33 приправника и 12 приправница, свега 45 ученика, и то: у I. разред 14 мушких и 3 женске; у II. разр. 11 мушких и 4 женске; у III. разред 8 мушких и 5 женских. Ово је највећи број ученика, што га је до сада та школа имала.

(Православно српско становништво и свештенство) у Босни и Херцеговини, износило је крајем године 1886. по званичним податцима: 1.) У *дабро-босанској митрополији* (т. ј. архидијезеци сарајевској) 349.585 душа, 260 парохија, 252 свештеника, 2 ђакона и 7 калуђера; 2.) у *зворничкој митрополији* (Д. Тузла) 75.660 душа, 66 парохија, 71 свештеник и 5 калуђера; и 3.) у *херцеговачко-захумској митрополији* (Мостар) било је 73.353 душе, 48 свештеника и 15 калуђера. — Свега дакле било је у Босни и Херцеговини 498.598 српских православних душа, 371 свештеник, 2 ђакона и 27 калуђера.

(50-годишњица текелијиног завода.) О св. Сави прославила је у Будим-Пешти српска православна црквена општина педесетогодишњицу опстанка питомачког завода неумрлог народног добротвора Саве Текелије. У цркви пештанској било је најпре благодарење, на ком је држао сходну проповед парох Сима Костић, а за тим је у текелијануму освећена водица, отпевана свето-савска песма и одржана свечана седница надзорништва текелијиног завода. Надзорник завода Стеван В. Поповић изговорио је подужу бесе-

ду, у којој је изнео живот и рад Саве Текелије и нацртао значај његова завода. У заводу било је од 1838. до 1858. по 12 стипендиста, а од 1858. до сада по 18 питомаца, који уживају месечну стипендију од 30 фор., стан у заводу, огрев, осветљење и послугу. До данас је из текелијиног завода изишло 240 питомаца и 60 полупитомаца, који су изучили науке на вишим школама. После говора надзорникова отпевало је певачко друштво „Текелијанску химну“, коју је за ту прилику написао Змај-Јован Јовановић а у ноте сложио Евђеније Стојановић. После подне је био банкет, на коме је учествовало до 80 гостију.

(Свечана седница књижевног одељења „Матице српске“) држана је и ове године о св. Сави. Седницу је отворио подпредседник Светозар Савковић сходним говором, а за тим су држани ови говори у спомен упокојеним члановима књижевног одељења: 1.) Јован Грчић прочитао је говор одсутног Мише Димитријевића у спомен и славу пок. епископу пакрачком *Никанору Грујићу*; — 2.) Андрија М. Матић говорио је у спомен и славу пок. професору Дру *Јосифу Панчићу* — и 3.) Др. Милан Савић беседио је у спомен и славу пок. песнику *Миши Поповићу*.

(70-годишњица дра Л. Ригера.) Чешки народ прославио је 10. децембра по нов. кал. прошле године седамдесетогодишњицу живота свога књижевника, политичког вође и великог родољуба дра Ладислава Ригера. Приликом те прославе поклатио је чешки народ седоме јубилару 100.000 форината у име награде за његов огромни и родољубиви труд и рад око права, просвете и напретка чешког народа. Нека је слава честитом прваку братског нам чешког народа!

Некролог.

(† Александар Антоновић) свештеник у Срп. В. С. Миклошу преминуо је 27. нов. 1888., капљом ударен. Покојник се родио у В. Кикинди 6. окт. 1838, где је и основне школе изучио. Гимназију је свршио у

Ср. Карловцима а богословију у Вршцу. Год. 1862. посвећен је за свештеника, те је као капелан проте арадског више година служио у В. С. Миклошу. После тога био је парох у Санади до г. 1882. а од тога времена парохијски администратор у В. С. Миклошу. Као свештеник служио је цркви и народу 26 година дана. Иза покојника остало је деветоро нејаке дечице. На погребу му говорио је опроштајну реч Лазар Нонић, парох т. кањишки и намесник протопресвитерата арадског. Нека је вечан спомен врлом покојнику!

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Књижевна зрна од Јаше Томића. Књига прва. Из заточеничког света. У Н. Саду, српска штампарија дра Свет. Милетића, 1888. — 8-на стр. 78. — Цена је 20 новчића. — У овој су књизи одштампани саставци из разних листова. Писац обећава у „Поговору“, да ће издати још десет таквих књижица.

Свилени рубад. Шаљива игра у 3 чина. Написао *Божидар Борђошки*. (Наградила „Матица Српска“ са 100 фор. из фонда Јована пл. Наке.) Издање накладне штампарије у В. Кикинди, 1889. — 16-ина, стр. 70.

„Коло“. Лист за забаву и књижевност. Власник и уредник: *Дан. А. Живаљевић*. Број 1. У Београду 1. јануара 1889. Година I. — Овај нови белетристички лист излази три пута месечно: 1., 10. и 20. Цена му је: за краљевину Србију на годину 10 динара, а ван краљевине: на целу годину 6 фор., на пола године 3 фор. — Рукописи

шаљу се уредништву (Цветна улица бр. 6) а претплата администрацији (Савамала бр. 15). Претплату ван краљевине прима и књижара Браће Јовановића у Панчеву. — Нека је топло препоручено нашим читаоцима ово ново књижевно подuzeће!

Наука главних појмова музике. Написао *Драгутин Блажек*, учитељ музике на приправничком заводу и вишој девојачкој школи у Сомбору. Издање књижаре Мил. *Каракашевића* у Сомбору, 1889. Стр. 58. — Цена 60 новчића или 1 динар 20 пара. — Ова је књига одобрена и препоручена од срп. народног црквено-школског савета за учитељске и више девојачке школе.

Све дужнике наше, којима смо нарочите карте разаслали, учтиво молимо, да сваки свој дуг у најкраћем року подмирити изволи, јер ћемо бити приморани штампати имена свију оних, који нам што дугују за прошле године. Вересија је утукла многе листове, па не ћемо ни ми моћи још дуго овако да нам листу дужници корен подгризају. Зато нека сваки свој дуг одужи, јер и ми своју дужност савесно чинимо издавајући овај лист не само без икакве користи своје, него са материјалном штетом, све у лепој нади, да ће наше пожртвовање увидети они, за које се овај лист издаје, те ће пренути и боље се по дојако на овај лист предплаћивати. Ако то не учине скоро, и нама ће се стрпење исцрпети, те ћемо са једним горким искуством богатији морати са болом у души напустити издавање овог књижевног критиком признатог ваљаног и корисног листа.

ИЗДАВАТЕЉСТВО „ГЛ. ИСТИНЕ“.

„Глас Истине“ излази 15-ог и последњег дана сваког месеца на читавом табаку велике 8-не. — Рукописи шиљу се г. Сави Петровићу уреднику, а претплата штампарија А. Пајевића у Нови Сад.

Цена је листу: За Аустро-Угарску: на целу годину 2 ф., на пола год. 1 ф. За Србију: на целу годину 5 дин.; на по год. 2½ дин. Из Србије претплату прима књижара В. Валожића у Београду.

Још се могу добити сви бројеви „Гласа Истине“ од почетка до данас.

ВЛАСНИШТВО, ИЗДАЊЕ И ШТАМПА А. ПАЈЕВИЋА. У НОВОМ САДУ.